

Daryo Beskinazi

“Biz sanatçılarımızı markalaştırmak istiyoruz”

Nişantaşı'nda 11 yıl önce genç sanatçıları görünür kılmak, onları ileriye taşıyabilmek, taze ve yeni fikirleri açığa çıkarmak amacıyla kurulan ve hâlâ aynı amacın izinde yol alan *x-ist*'i, kurucusu **Daryo Beskinazi** anlattı. Bir gençlik hayaliyle doğan galeri, bugün ulaştığı noktada Türkiye sanatının önemli duraklarından biri...

HATİCE UTKAN ÖZDEN
haticeutkan@gmail.com

Paris'te 18 yaşında arkadaşları barlarda, sokaklarda eğlenirken her gün Louvre'un yolunu tutuyordu **Daryo Beskinazi**; ileride bir gün sanat galerisi açmayı daha o zamanlar kafasına koymuştu. İlk durağı koleksiyonerlikti; bir araya getirdiği eserler arttıkça bu tutku yerini galericiliğe bıraktı. Sonra yolları Kerimcan Güleriyüz ile kesitti; Nişantaşı'nda açtıkları *x-ist*, genç sanatçıların görünür kılındığı bir mekan oldu. Ardından yoluna tek başına de-

vam etti. Daryo Beskinazi artık, gençlik hayaliyle başlayan galericilik serüveninde 11 yılı geride bıraktı.

“*x-ist*'e kadar genç sanatçıları temsil eden başka bir galeri yoktu” diyen Beskinazi, bu hegemonyayı kırdıklarına dikkat çekiyor; zaten galeri de başlangıçta olduğu gibi hâlâ genç sanatçıları desteklemeye devam eden yapıyla dikkat çekiyor. Bir sanatçının sergisini açtıktan sonra sırf eserleri satılmadı diye onunla yolları ayırmamanın yanlış olduğunu inanan Beskinazi için istikrar çok önemli. Kurucusu olduğu galerisini geliştirmek için her zaman yeniliklere açık olduğunu belirtiyor. Önümüzdeki

günlerde *x-ist* çatısı altında performans sanatı ve video gibi sanat disiplinleriyle de karşılaşacağımızı müjdeliyor.

“Her zaman, her türlü profesyonel yapıda çalışanların da katkıda bulunacağı bir ortam yaratma konusunu önemsemişim. Bu durumun kurumu büyüttüğüne inanıyorum” diyen Beskinazi'nin galeri gündeminde pek çok mesele var; sanatçı sözleşmesi, müzayede satışları, telif hakları...

“Bizim insanlarımız öncelikle bir işi severek ve onunla yaşayabileceklerini düşünerek değil, o eseri altı ay sonra kaç para satabileceklerini düşünerek satın alırlar. Bunu ayıplamıyorum. Dünyada

finansal kâr güdüsüyle eser satın alan insan sayısı çok fazla ama bunun belli bir kuralının olması gerek” derken sistemi işaret ediyor ve tüm bunların çözümü için uzun zamana ihtiyacımız olduğu gerçeğinin altını çiziyor.

Aynı zamanda 350 civarında eserin yer aldığı bir koleksiyona sahip olan Beskinazi ile *x-ist*'in yenilikçi ruhunu, geçmişinden bugüne uzanan süreçte yaşadıklarını ve geleceği konuştuk. **Daryo Beskinazi** ile yaptığımız röportaja Ekin Saçlıoğlu, Ali Elmacı, Ansen, Çelenk Bafra, Mine Söğüt'ün de aralarında bulunduğu pek çok isim yazılıyla eşlik ediyor. (Sayfa 7-10)

A black and white photograph of a man standing in a long, brightly lit hallway. The man is bald with a short beard, wearing a white button-down shirt with the sleeves rolled up, dark trousers, a black belt, and dark sneakers with white soles. He has his hands in his pockets and is looking directly at the camera. The hallway has a polished floor that reflects the overhead lights, and the walls are lined with framed pictures or artwork.

Geleceğe yatırım yapmak: x-ist

ve onunla yaşayabileceklerini değil, o eseri altı ay sonra kaç satabileceklerini düşünerek satın alırlar. Bunu ayıplıyorum. Dünyada finansal kriz güdüsüyle eser satın alan insan sayısı çok fazla ama bunun belli bir kuralının olması gerek" derken sistemi işaret ediyor. Fakat gerçekçi: "Bunun çözümü için çok uzun zaman gerekiyor."

Peki, Türkiye çağdaş sanatına ilgi yurtdışında nasıl? Yurtdışında Türki-

ye sanatına ve üretilen içeriğe verilen önemin az olduğunu düşünüyor: "Tam tersini söyleyen meslektaşlarım da var ve onlara saygı duyuyorum, çünkü demek ki yapılabiliyorlar. Ancak unutmamak gerekir, bunu söyleyen galeriler de sadece Türkiye'li sanatçılarla değil, yabancı sanatçılarla da çalışıyor ve fuarları onlarla geliyorlar. Türkiye'li sanatçıları onlarla entegre ediyorlar. Bu çok iyi bir taktik ve sanatın evrenselliği açısından da makul bir yaklaşım ama ben bunu yapamıyorum. Fuarlara her zaman Türkiye'li sanatçılarla geliyoruz çünkü x-ist'in amacı Türkiye'li çağdaş sanatçıları dünyada temsil etmek."

x-ist bu yüzden uluslararası fuarlara artık daha az katılıyor ama bunun yerine yurtdışındaki kurumlara direkt iribata geçerek kendi sanatçıların solo olarak temsil ediyor. Yeni yeni sonuç vermeye başlayan bu uygulamaların ilk meyvelerinden biri Murat Palta'nın aralık ayında St. Petersburg'taki Savina Gallery'de açılacak sergisi.

Sürekli yenilik peşinde olan Beskinazi ve ekibinin bir isteği de yılda bir kez özel bir mekanda farklı disiplinlere yer verecek projeler yapmak. Daryo Beskinaziyle galerinin genişliği, geleceğe dair planlarını ve sektöre dair önemli konuları konuştu.

x-ist'e ne zaman kurduunuz? Nasıl gelişti bu hikaye?

1997 yılında, 27 yaşındayken sanat koleksiyonu yapmaya başladım. O dönemde zaten Türkiye'de çağdaş sanatın esanesi okunuyordu. Bugün müzayedecelede satılan çok değerli sanat eserlerini o zamanlar komik rakamlara almak mümkündü.

Genellikle hikaye böyle başlar, benim için de böyle başladı. Çok param da yoktu, takasle eser alırdım, herkes takasle satış yapıyor çünkü çok fazla eser satıp olamıdı. Yavaş yavaş alımlarımda titizleşim ve profesyonel olarak geliştim. Zaten sayca az olan müzayede ve galerilerden yaptığım alımlarla beraber bir noktaya vardığını düşünüyorum. Burada Galeri Nev'den, Halidun Dostoglu'nu özellikle anmak isterim, çünkü koleksiyonum en çok oradan yaptığım alımlarla şekillendi. Aradan altı-yedi yıl geçti ve 2007'ün üzerinde eserle bir sanat koleksiyonuna sahip olduğumu görünce durmaya karar verdim. Çünkü artık almak istediğim hiçbir şey yoktu, almak ve sahip olmak istediğim sanatçıların eserleri zaten duvarımdaydı: Mehmet Güler-yüz, Ne'ye Erdoğ, Yüksel Arslan, Ömer Uluc, Güngör Taner... "Al-satır" de-

"x-ist'e kadar genç sanatçıları temsil eden bir galeri yoktu. 2004 yılının yaz aylarında, karma sergiler yapılır ve genç sanatçıların işleri de bu vesileyle büyük sanatçıların arasında gösterilirdi. Bunun dışında genç sanatçıları sergilemek, gelişimini tamamlamamış ve evrimleşmemiş bir sürecin halkası gibiydi. Bu nedenle ülkede iyi genç sanatçı çıkmıyordu. Oysa biz inanılmaz bir potansiyelin olduğunu biliyorduk. x-ist bu hegemonyayı kırdı."

gildim, bu eserleri sevdiğim için almıştım. Bu nedenle Türkiye'nin sanatsal geleceğine yatırım yapmak gerektiğini ne karar verdim. Bu vesileyle, 2004'te sadece gençleri temsil ederek ülkenin sanatının geleceğini destekleyen bir yapılamı kurmaya karar verdim. Kerimcan Güler-yüz ile x-ist'i kurduk. O dönem için x-ist farklı bir fenomendi. Çünkü bu misyonu üstlenen başka bir galeri yoktu.

x-ist hep aynı yerde miydi?

Önce 60 ya da 70 metrekare bir alanda kuruldu. Çok küçük bir yerdi ama yine Nispetiye'ndeydi. Bu an bulduğumuz alan, eskisine göre çok daha büyük diyebiliriz. 2004-2008 o eski mekanda, 2008'den sonra da buraya geçti. Bu mekanda yedinci yılımız ve birçok ilk, en önemli icraatlar burada gerçekleşti.

Bu değişim sürecinde sanat galericiliğine dair neler yaşadınız?

Çok süründük. Çünkü Nispetiye semtinin ortasında, çok yüksek kira vererek ve hiç satmayan ya da çok az satış yaptığımız bir isimiz vardı. Ama galeri temelde hep aynı kaldı. O zamanki sanatçıların birçoğu şu anda hâlâ var, zaten ayırlarlar da eski bir x-ist'i olan Kerimcan'ın Empire Project'ine gitti.

Sanatçıların hâlâ sizi tercih etmesi ve bunca yıl sonra aynı şekilde ve istikrarla devam etmek sizin için önemli olsa gerek. Bu noktada galerinin başarıyı yapılandırdığını, bir kimlik kazandığını düşünüyor musunuz? x-ist, Daryo Beskinazi'dir diyebilir miyiz? "Önemli olan galeri değil, galericidir" der bazıları, bazı kişiler de tam tersini savunur: "Önemli olan galeridir" derler. İnsanların "x-ist, Daryo Beskinazi'dir" deme eğilimi var. Bunu söyledigim iş bazıları kabul alır ama ben bunun böyle olmasını istemem. Kurumsal kimlik, benim isminim çok daha önemli. Daryo'dan ziyade x-ist öne çıkmalı. Türkiye'de bu iş böy-

le olmuyor. Kurumsallaşma önemli bir şey. Ben bir takım oyuncusuym ve x-ist öncelikle bir takım şirketi. Herkesin fikrine değer veririm, patronculuk oynamam. Bir patronun her şeyi yapabileceğine inanmam. Hayatın boyunca hiçbir zaman bir kuruma çalışmadım. Her zaman kendi işime sahip oldum. Her zaman, her türlü profesyonel yapıda çalışanları da kendide bulunacağı bir ortam yaratma konusunu önemsedim. Bu durumun kuruma büyütiğünü inanıyorum. İşyerinde

emir vermekten hiç hoşlanmam; üstüme astık, kesiti kestik bir adam hiçbir zaman olmadım. Ekip olarak yaptığımız toplantılarda ortaya çıkan fikirleri uyguladım. Bir reklam şirketi gibi beyin fırtınası şeklinde toplantılar yaparız ve inanılmaz fikirler ortaya çıkar, iyi fikirleri her uyguluyor ve bence x-ist'in en önemli özelliklerinden birisi de bu. x-ist bu yüzden iyi bir galeri. Bu hususta benim öngörülerim ve iyi bir göze sahip olmamın da faydası olmuştur. Sonuçta ruhu olmayan bir şirket ne kadar

iyi yönetilirse yönetilsin ilerleyemez ve bence x-ist'in bir ruhu var.

x-ist Türkiye için hangi ilkleri gerçekleştirdi? x-ist'in farkı bir galeri olmasının sağladığı ilkler nelerdir?

x-ist'e kadar genç sanatçıları temsil eden bir galeri yoktu. 2004 yılının yaz aylarında karma sergiler yapılır ve genç sanatçıların işleri de bu vesileyle büyük sanatçıların arasında gösterilirdi. Bunun dışında genç sanatçıları sergilemek, gelişimini tamamlamamış

ve evrimleşmemiş bir sürecin halkası gibiydi. Bu nedenle ülkede iyi genç sanatçı çıkmıyordu. Oysa biz inanılmaz bir potansiyelin olduğunu biliyorduk. x-ist bu hegemonyayı kırdı. Diğer yandan işitkarn da önemli olduğunu düşünüyorum. Bir sanatçının sergisini açtıktan sonra sırf ilk sergisinde eserleri satılmadı diye o sanatçya tekrar sergi yapmamak hatadır, yolları ayırmamak gerekir. Eğer inanyorsan o sanatçyla çalışmaya devam edersin.

Türkiye'de bir avukat tarafından hazırlanmış, kapsamlı bir sanat sözleşmesi ile çalışan ilk galeri olduğumuzu düşünüyorum. Bizden önce sözleşme yapan galeriler vardı, haksızlık etmek istemem ama bu kadar profesyonellece olduğunu düşünmüyorum. Galerinin ilk iki yıl hukuk müşaviri vardı. Çok önemsiyorduk bu konuyu. Ayrıca ilk iki yıl içinde profesyonel PR yapıyorduk ve bir PR şirketi ile çalışıyorduk. Başında ki yansması çok iyi oldu.

Cok önemsedimizi başka bir şey de müzayede satışları ve telif hakları. Bizim ülkemizde pratikte uygulanmayan bir telif hakları yasası var. Buna değinmek gerekiyor. Galerisi satış ve müzayede satış arasında elde edilmiş bir kâr varsa, bu kâr elde eden kişinin telif hakları kapsamında bu miktarı sanatçya ödemesi gerektiğini düşünürüz. Bunu kimse yapmıyordu ama x-ist'te sanatçya her zaman ikinci el müzayede satışlarından yüzde verilir. Telif hakkı yüzdesi Türkiye'de yüzde sekiz. Müzayede etkin de bu durumlarda ödeme yapmasını sağlamaya çalışıyoruz.

Türkiye'de diğer bir ilki ise fotoğraf konusunda yaptığımız inanyorum. Timothy Persons'ın kurucusu olduğu Helsinki School of Photography den, çok önemli bir sanatçının eserlerinin gösterdiği bir sergi yaptık ve küratörlüğünü de bizzat Persons gerçekleştirdi. Helsinki School çok önemli bir fotoğraf kurumu ve Persons da dünyanın en önemli fotoğraf fuarı kabul edilen Paris Photo'nun seçici kurulunun başında. Bu sergi gerçekten çok güzel ve çağdaş fotoğraf sanatı açısından önemli bir yere sahipti. Sergi üç buçuk ay sürdü ve sergiye gösterilen ilgi, Türkiye'de sanata gösterilen ilgiye paraleldi. Açılış gecesi saymazsak, bu sergiyi en fazla 100 kişi gezmiştir, ki bunlar da zaten özellikle fotoğrafsever kişilerdi.

Diğer yandan ilk defa bir sanat galerisini sokak haline getirip, mekanı da bir sokak sanatçısına verdik. Decolife, galerinin tüm duvarlarını sokak duvarları gibi kullanarak mekân dönüştürdü. Bu da yaptığımız ilkler içinde. Bizden sonra bir kurum olarak ve daha geniş ölekte Pera Müzesi de yapı böyle bir çalışma ama ticari bir galeri olarak bunu Türkiye'de ilk biz yaptık.

"Türkiye'de bir avukat tarafından hazırlanmış, kapsamlı bir sanatçı sözleşmesi ile çalışan ilk galeri olduğumuzu düşünüyorum. Bizden önce sözleşme yapan galeriler vardı, haksızlık etmek istemem ama bu kadar profesyonellece olduğunu düşünmüyorum. Galerinin ilk iki yıl hukuk müşaviri vardı. Çok önemsiyorduk bu konuyu. Çok önemsedimizi başka bir şey de müzayede satışları ve telif hakları. Bizim ülkemizde pratikte uygulanmayan bir telif hakları yasası var. Buna değinmek gerekiyor."

Müzayede evleriyle aranız bozulmuyormu, biraz önce saydığımız bazı ilkeler yüzünden?

Tabii ki oluyor. Çok kavgı ettiğimiz durumlar da yaşıyoruz. Bu piyasa böyle. Kamunen de hakkını aramak zorundasın. Birine bir iş satmış diyelim ve ona sertifikasını da yaptık. Bu sertifikadan dolayı işin onda olduğunu farz ediyoruz. İkinci el satış yapılsa bize bildirir diyorsun. Bunun asıl amacı da işin müzayede verilir verilmediğini ya da nerede satıldığını kontrol etmek. Genellikle "iki yıl müzayede vermemiş" deriz. Onlar da "Elbette vermem" der ama iş ay sonra müzayede veren kişilerle karşılaşırsın. Biz bunları hemen tespit edebiliyoruz. Onlarla konuşuyoruz ve onlara genellikle bir daha iş satmıyoruz.

Birkaç ay sonra müzayede veremedirsin sebebi kılar etmek için herhalde?

Bizim ülkemizde satış ve satın alım etme güdüsü çok fazla. Bizim insanlarımız öncelikle bir işi sevecek ve omnia yayımlayabceklerini değil, o eseri altı ay sonra kaza satılabceklerini düşünerek satın alırlar. Bunu ayıplanıyoruz. Dünyada finansal kâr güdüsüyle eser satın alan insan sayısı çok fazla ama bunun belli bir kuralını olmaması gerek. Dünyada yaptırım gücüne sahip pek çok galeri ve kurum, müzeleri ile eseri belli bir süre satın almaya üzerine anlaşma yapılabiliyor. Müşteri de o garantili vermeye ve o süre içerisinde o işi satmamaa hazır. Ama Türkiye'de işler böyle ilerlemiyor. Söyle bir örneğe daha açalım: Bir sonuca varabiliriz. White Cube ya da Gagosian'a gidip bir Anselm Kieffer eseri aldınız, ki bu çok zordur, çünkü

zaten hepseri sergiden üç ay önce satılmış oluyor ama diyetim ki aldım, altı ay sonra bu eseri müzayedeye koymayı deneyim, White Cube sırtı kara listeye alırsın ve size bir daha ismim olmaz. Türkiye'deki hiçbir galerinin bunu yapmama ya geçti yok. Elinde nakit bakiye gelip bunu liste fiyatından alıyorum diyorlar bir adaman o işi altı ay sonra müzayedeye koyma tehlikesi olsa olmadığını hiçbir galeristi düşünmez. Bu sistemim problem. Bunun çözümü için çok uzun zaman gerekiyor.

Sanatçı seciminde nasıl ileriye sürüyorsunuz? İlk zamanlardaki secimle şu anda sergiler arasındaki farklar neler?

Aslında bilindik standartlara ileriye sürer. Türkiye'de çok fazla genç sanatçı var ve dolayısıyla çok fazla başıboş oluyor ve bir sözdeemlenize göre üç yıl içinde iki seri garantisi verilir. Bu şekilde düşününce yolda dokuz sergi açabiliyorsunuz, ki bir sizle sergi açarsa, en iyi ihtimalle 18 sanatçıdan olabilir. Bu nedenle benim 20 sanatçıdan fazla sanatçıya çalışmam olamaz. Birlikte çalıştığımız bir sanatçıyla yılların boyunca ayrılmadan başka bir sanatçıya ekhe katmamız da imkansız. Ama sonuç olarak, secimlerinizi genellikle uzun süreçle oluşan tecrübe ve çoğu kişiyi telatuz etmekten çekindikini "pas-gönlü kriterlerine" göre yapayız diyebiliriz.

Bir sanatçı genel olarak uzun süre aynı galeriyi çalışır ve kurumsal bir yere bağlı gibi orada kalır mı?

Bu böyle mi bilemiyorum ama bençe olmasa gereken bu. Bir kişiyi 10 yıldır çalıştı, memnun olduğuy ve bitirdiğinden ileriye gideceğini bir isten ayrılmasını tek bir nedeni vardır, çok sıkıdır ve yeni bir şeyler arıyorlar. Galeristi tarafından iyi temsil edilen, ödemesini zamanında alan, yurtdışı fuarlarında temsil edilebilen, galeyisyle iyi bir diyaloga sahip bir sanatçıdır. Galeriden ayrılmasın için nedeni başka ne olabilir ki? İlk günden bir sanatçıya devam ettiğiniz sanatçıyı düşünün. Yolda 50 olmasın bu durumun kanıtı. Bundan sonra ne olur, sıkılıp gidenler olur mu, bileneim ama x-ist her zaman genç sanatçılara açık olacaktı.

Sanatçılar arasında x-ist'in sanatçı olarak eserlerin satırda x-ist'in düşünce var mı?

Muhtemelen var, çünkü bir satış yapılabilsen bir galeyisye.

Neden satış yapılabilsen bir galeri olduğunuzu düşünüyörünüz?

İnsanların büyük bölümünün istik-

"Türkiye'de şu an çok moda olan ve nedeneini anlayamadığım, yabancı sanatçı satın alma modası" vardı. Bunun suçlusunu yapının kendisi ve galeriler, hatta sanatçılar da suçlu diyebiliriz. Sistem, bir sanat eserini satın alacak olan kişiye öncelikle fiyat üzerinden gitmesinin sağlayan bir politika gütmeli."

raza göre alın yapıtlarının düşünüyorum. x-ist 11 yıllık bir galeri. Dünyanın değil ama Türkiye çapında sanat ortamı için uzun bir süre. Modernden habesitmiyorum, ama Türkiye çapında sanatın tarihi belli. Özellikle 1980-2000 yılları arasında 15 yıl boyunca hiçbir temsilci dayanamayan bir yapıya sahiptir. Aslında ama çok iyi sanatçıya idame ettirilen; üç ayda bir aynı eserin yitirde 10 ya da 20 fiyat artışıyla müzayedeler ve başka mecralarda satıldığı bir dönemden habesitmiyorum. Çoğu sanatçı bir noktaya gelebilmesi için gereken kriterlerin hiçbirini olmasamda bir yere dönecektir diyebiliriz. Doğru düşünün galeri iyi yok. Hala kimden eden ve iş yapılabilsen çok az galeri vardır.

Hangiileri mesela?

Haldun Dostogü'nün galerisi... Galeri Nev benim için bir kilometre taşıdır. Ben bu galeriye ilk açıldığım zaman olarak isideğim gerçek kişi Haldun Dostogü'ydü. "Ben bir gün Haldun Dostogü olabilir miyim?" gibi biraktım kendime. Ben kendisine de söyledim. Galeriye açtığım için ya da doğrt ay sonra, hiçbir şey satamadım, beka kırı ve maas öderken Galeri Nev'deki bir açışla gideceğim. Bana "İki yıl sabret, bu işler böyleler" demisdi. İki yıl sonra bir şey olmadı ama ona çok güvendiğim için o iki yıl umutla geçtim, sonrasında bu iş yitirir diye düşünmeye başladım. Ser ebedilirdim ama etmedim.

Bir sanat galerisi olarak fiyat politikası var mı?

Hiçbir koleksiyoner "Simdi ben bunu alayım, olmadı çok atarm" demez... Her şeyin bir ederi ve değeri vardır. Türkiye'de genel olarak, şu an çok moda olan ve nedeneini anlayamadığım, yabancı sanatçı satın alma modası

patladı. Bunun suçlusunu yapının kendisi ve galeriler, hatta sanatçılar da suçlu diyebiliriz. Sistem, bir sanat eserini satın alacak olan kişiye öncelikle fiyat üzerinden gitmesinin sağlayan bir politika gütmeli. Fiyat çok pahalı bulduğumu söyleyen birisi ya benimde değildir ve eser satın alınmaz zıade ist düşünün bir indirim bekliyordur ya da samimiyet ve fiyatın yüksek olduğunu düşünüyorsa zaten alınacaktır. Ben normal şartlarda fiyat yüksek diyenlere satış yapmaya çalışmam. Gerçek anlamda satın almaya gelen bir koleksiyoner işin fiyatına bakmaz, hatta pahalı mı ucu mu ona da bakmaz. Sonuç olarak, Türkiye'de sanat ortamı söyleyebiliriz. Bençe bir eserin fiyatı o eserin satıldığı rakamdır.

Şu ana kadar sizi satış açısından çok şaşırtan bir sergi oldu mu?

Hiçbir sergi çok satış yapamamış amaçlandı. Tüm sanatçıların aynı belirli bir kaliteinin üstünde olduğunu ve bu nedenle çok iyi satacağına inanırım. Satış politikamız, şu anda birleşen koleksiyonerlerin sayısına ve sanatçıların bu galeyide uzun süre kalmaları x-ist'in iyi satış yapan bir galeri olması dayandırıyor.

Yurtdışı fuarlarına ne sıklıkta katılıyorsunuz?

Geçtiğimiz yıl kadar çok fazla uluslararası fuara gidiyoruz. Art Dubai, Art Basel HK, Arco Madrid... Bu yılbaşın yanımda daha ufak tefek satış fuara da katıldık ama şu anda yabancı fuarlar konusunda kasa bir es verildi. Bu da tercihe paralel ilerleyen bir durum. Bu fuarlarla katılmaya ilgili sorulması gereken, "Orada işli kıymaya çalıştığımız koleksiyonerlerin devamlılığı var mı? Müzeler almak mı?" gibi biraktım soruları var. Bu soruların yanıtları kalmayınca sağlamlık için tatmin edici ya da sevindigini hissediyor. Politik olarak, genel olarak yurtdışında Türkiye sanatına ve yerli sanatçıların ürettikleri işlerle ilenimin az olduğunu görüyorum ki, bu biraz da ülkenin genel sanat politikası ile ilgili. Buna paralel olarak yurtdışında Türkiye sanatçıları da yeterince bilinmiyor. Tam tersini söyleyememekle kalırların da var ve onlara saygı duyuyorum, çünkü demek ki yapılabiliyor. Ancak unutmayın ki, bu bunsu söyleyen galeriler de sadece Türkiye sanatçıları değil, yabancı sanatçılara da çalışıyorlar ve fuarlarla onlara gidiyorlar. Türkiye sanatçıları onlara etmeye çalışıyorlar. Bir iş için bir taktik ve satım evenesliği açısından da makul bir yaklaşım ama

ben bunu yapamıyorum. Fuarlara her zaman Türkiye sanatçıları gidiyoruz çünkü x-ist'in amacı Türkiye çapında genç sanatçıların dünyada temsil etmesidir. Ötede bir Türkiye sanatçıları bir markalaşmasını istiyoruz. Uluslararası fuar katılmamızda da istediğimiz şeyleri alıyoruz ve beklentilerimizi karşılayamıyoruz. Bu nedenle fuar yitirini azaltık.

Bunun yerine yine yurtdışında dönük başka bir çözümünüz var mı?

Yurtdışındaki müzeler, kurumlar, inisiyatiflerle kaç ama güden ya da gülmeyen sergiler kapsamında eserlerini göstermek istiyoruz. Kendimiz birebir irtibata geçiyoruz ve uluslararası galerilerle karma ya da solo sergilerle görüşürüz. Yavaş yavaş sonuç almaya başladık. Mesela 24 Aralık'ta Murat Pala'nın St. Petersburg'taki Savina Galerisi'de bir sergi açacak. Müzelerle birebir ilişki kuruyoruz. Şu an Yaemin Elci direktör safıyla özellikle bu konuyla ilgileniyor. Böyle bir uygulama madde, manevi yitirisi çok daha yüksek ve maliyeti daha düşük diyebiliriz.

Peki, Türkiye'deki fuarlarla katılıyor musunuz?

Bence her horoz kendisi çiftliğinden öter. Bu nedenle katılmıyoruz. Bir zamanlar Art Dubai'de, çok önemli ve büyük bir galeri sahibi bir sanatçı bir biçimde söylemişti. Mesela İstanbul, Dubai fuarlarına katılıyoruz da ondan bir şey sorulduğunda "Ben katılmıyorum, ne yapıyorum? Bu şekilde yine satış yapamıyorum" diyecekler. Bu nedenle sanatçıların karma görüşleri baskın açına sahip bir topluluk olabilir. Örneğindeki bir galerinin bu kadar üst düzey galeriler arasında tutunabilmesi zor" demisti. Bence çok haklıydı. Türkiye'deki ilk fuara da katılmıyor ve hiçbir şekilde fuarları tanımadığını yabancı müzeler ile fuarlarla ilişki kurdum. Bunu birer örnekler. Hiçbir sanatçı bu kadar zarar etmemiş. Kırıldığımız yeni ilişkiler kalıcı oluyor ve portföyümüz yeni misyonier ekliyor. Çok önemli noktalarla da yeterince tanışıyoruz. Şu anda mesela Art Basel İstanbul olsa katılmam, yani yabancı fuarlarla İstanbul versiyonları olsa bizim keskinlikle katılacağımız fuarlar olur.

x-ist'e yeni dönemde, yeni projeleri var mı?

Her ne kadar çağdaş sanat medya, performans gibi disiplinlere pek yer

veriyoruz. Bunun iki sebebi var: İki, verimiz metrekaire olarak buza müsait değil. İkinci, bu konularda Türkiye'de beğenilenden sanatçı sayısı çok sınırlı, çalışan istediklerimizden ten diğer galerilerle çalışıyorlar. Ancak mümkün olursa ve imkânlarımız yeterli, senede bir kez özel bir mekan kiralayıp galeri dışı farklı disiplinlere yer verecek projeler yapmayı istiyoruz.

Hala kendinize ait bir koleksiyonunuz var mı?

Evet, şu anda 350 civarında eserim var. Ben 1990 sonrası, Türkiye modern ve çağdaş sanat biriktirdim, uzun süre de böyle devam ettim. Ama şu anda koleksiyonumun yönü genç sanatçılara kaydı. Eski ustalara ait yapıtlarımı çoğunun satım. Genç sanatçıların topladığını eserlerini ise hiçbirini satmam. Bunun dışında da ciddi şekilde fotoğraf alıyorum. Özellikle de yabancı sanatçı alıyorum. Önemli bir fotoğraf koleksiyonum var. Her yıl Paris Photo'ya giderim ve beğendiğim, gücümün yettiği eserleri alıyorum. Fotoğraf dışında başka sanat dallarında da yurtdışına bakıyorum ama ufkumu çok açmıyor. Fotoğraf başka bir mecra, farklı bir disiplin. Çok farklı kilitlerde farklı şeyler görülebiliyor.

Daha önce ne işle uğraşuyordunuz ve galeriye olmasaydı ne olurdu?

Daha önce iyi para kazandım. Bir aile şirketimiz vardı. Teknisli uğraşuyordum. Galeriden kazandığım 10 katı para kazanyordum diyebiliriz. Galeristi olmasaydın ne yapıyordum? Muhtemelen aile şirketinde devam eder, tekstili olurdum ama aslında mimar olmak isterdim. Ancak, hayattamda başka bir dönüm noktası daha var. 18 yaşında Paris'i gördü Louvre'u ziyaret ettim. Arkadaşlarım bulurlar katılarken ben erestim gibi de Louvre'u gezmem için buldum. Yurtdışında çok gezdim. Büyülenmişim. O zamanlar "Bir gün bir sanat galerisi açacağım" diyordum çünkü sonraları fuarları yapacağımı düşünüyordum.

Galeriye olmanın dışında ilgilendiğiniz konular var mı?

Yaz yapıyorum. Özellikle Gezi olaylarının etkisi çok büyük yıllarımda. Politik görüşlerimi muhalı bir dille yazıyorum. Entandafiki kışletler yazıyorum ve kitap yazmam gerektiğini söylüyorlar. Leman dergisinde altı ay kadar köşe yazıyordum. Ayrıca, İstanbul Art News'da da beşaltı sayı süresince köşem oldu. Yazma yönümü geliştirmek en önemli amaçlarımdan biri.

CEM ERÇİYES

Darvo'yu nasl tanıdığımız hatırlıyorum. Fabri ki 15-20 dak basamakla inilen o Nisantasi galeyisinde bir yerlerde gerçekleştirilmiş toplantı. Sonra Darvo Beskinazi'nin heyecanlarına, huzlu huzlu anlatılacak, estetiklerine, ödüklerine, sevdiğine ve kızılarına çok kulağı verdim.

O'daki merdivenlerin altındaki masada, o purosunu, ben sigaramı, ikimiz de espressoları içerken çok lafaldık. Ve o espressoları çoğu kez, güzel bir serginin üstüne içilims bir keyifli espressosu oldu...

x-ist'in "az zamanda çok işler basarmış" sanat kurucularından biri olduğu herkesin malumu. Tam da Türkiye'de sanat dünyasının değışme sınavları verdiği; yeni bir resmin, yeni bir fotoğrafın, yeni araçların, yani yeni bir kuşğun kendini gösterdiği zamanda x-ist bu 'yenilik'in sahnesi oldu...

Genceleşer sergi açmak cesaret işi. Damardan fotoğrafı, bilgisayar tasarımlarıyla oluşan imgeleli tuhaf teklifleri basarak kaplayıp bambaska müzelerinde haramlanıp oluşturan resimleri Nisantasi'nda sergilemek bir cesaret ve inanç işiyi muhakkak ki.

Belli ki Darvo Beskinazi'de de beraber yola çıkıyor ve çağdaş arkadaşlarında da bu cesaret vardı. İnançlılık işi yanılmıyorsa Darvo'nun kimliğini önemi bir parçası.

Sonuçta genç ve yeni isimleri sergileye cesareti göstermek bir iş ve ama onları sergilemeye devam etmek, onlara "calısmak", bu

Darvo Beskinazi'nin başarısı sanayim için bu zor kısmın çözümüydü. Belli ki x-ist sanatçıların neredeyse hepsi uzun soluklu birer kariyere sahip olacaktı.

Türkiye sanat ortamı inislen cıksıslarla değışip farklılaşa, yeni yeni olmaktadır, genç eserlenikten uzaklaşa bile belli ki x-ist'deki sergiler içinç kalacak.

ALI 'GRADIVA' ŞİMSEK

x-ist tarzı diye bir şey var. Camiada az duyduğumuzdan. Peki nedir bu tarz? Kendine soralayım. Özellikle genç demek. Buik galeriler içinde dışgırlığı ve denesiciliğe en çok önem veren galerilerdendir. Kolajın, pentürün hatta karikatürün bile nefes aldığı bir

EKİN SACLIOĞLU

"90'ların önü Amerikan sitcom'u Seinfeld'i bilen bili. Dizideki karakterler tımdıkla seversiniz. Eğer yeterince tanımayorsanız izlediginiz bölümleri size o kadar kızıllı gelmeyebilir. İzledikçe tadını çıkarmaya başlırsınız çünkü aktör George'un kendilerine Kramer'in karakteri olur. Jerry'nin aşırı talantlı halleri ne, Elaine'in başa bela dürtüşlüğüne alışmıyorsunuz. Yeni neden yapıtlarının talantına ya da nasl tepki veriyorlar tahmin edebilirsiniz. Alenizden birer güldürür. Bazen çok olursunuz ama yine de seversiniz."

Darvo da öncelikle tanımanız gereken bir ama karakteridir. Kesiklenesıra dan ya da silik bir değildir. Sizde ilk başta yaratacağı duyguyu olumlu ya da olumsuz olabilir ama onun fark etmemiz imkansızdır.

Mesela atöylenize getirdiği ve yeni tansiyon olduğunuz mistabak koleksiyonerinizin önünde "Şana uyuluyor" diyeblecek kadar açköşlü ve

GAMZE BÜYÜKUSOĞLU

Darvo etimolojisi, mitoloji, fotoğraf ve yabancı dillere meraklıdır. "Bilmediği bes vakit namazdır" diyebiliriz ama korkorum ona bile biliyor olabilir. "O kadar kömür ki" dediğimiz bilirdi ki onu espiyerie kıymet verir, sonra onları uzatıyotrafı koktur.

Kovya Beskinazlı basımasın, galeri müdiresi Ferahbake diye bir taktim tutar. Kına simli mühtem bir eş ve 70 yaşında bir profesörün vefat edip renklerle olmasa kocan ması gövümler bir kızı vardır. Sabahları portakal suyu içen o saf seker Daryocum, hiç iyi bir şey değil.

Sanatçıların ve sergilerin ele söylenebilir. İki üç bir ötür, o yüzden yanlış anlaşılmaaya müsaittir.

Facebook yazılarına malzeme bulmak için Nisantasi kafelelerinde sinisce saklanır ve sizi dinler.

Ayrıca Türkiye sanat piyasasının durumu hakkında karantlık İstanbul'da bulguları inisiyati ruhuna uzer veren nadir galerilerdendir. Ama aynı zamanda profesyonel. Açılışlarda Darvo'nun elinde kolunun purosuyla, galeri kaptanı görünmesi bu profesyonelliği bir imge olarak da tanımlar.

Geç sanatçıların ilk hedeflerinden biridir galeri portföyüne girme. Çok bezaz küp. Malime bir x-ist açış daveti üstitiğünde meraklanarak açkısız. İstanbul'da bulguları inisiyati ruhuna uzer veren nadir galerilerdendir. Ama aynı zamanda profesyonel. Açılışlarda Darvo'nun elinde kolunun purosuyla, galeri kaptanı görünmesi bu profesyonelliği bir imge olarak da tanımlar.

x-ist'in anlatılabilir

siyonerinizin önünde "Şana uyuluyor" diyeblecek kadar açköşlü ve

Si sevdigini ya da sevmedigini hissediyor. Politik olarak, genel olarak yurtdışında Türkiye sanatına ve yerli sanatçıların ürettikleri işlerle ilenimin az olduğunu görüyorum ki, bu biraz da ülkenin genel sanat politikası ile ilgili. Buna paralel olarak yurtdışında Türkiye sanatçıları da yeterince bilinmiyor. Tam tersini söyleyememekle kalırların da var ve onlara saygı duyuyorum, çünkü demek ki yapılabiliyor. Ancak unut-

mayın ki, bu bunsu söyleyen galeriler de sadece Türkiye sanatçıları değil, yabancı sanatçılara da çalışıyorlar ve fuarlarla onlara gidiyorlar. Türkiye sanatçıları onlara etmeye çalışıyorlar. Bir iş için bir taktik ve satım evenesliği açısından da makul bir yaklaşım ama

ben bunu yapamıyorum. Fuarlara her zaman Türkiye sanatçıları gidiyoruz çünkü x-ist'in amacı Türkiye çapında genç sanatçıların dünyada temsil etmesidir. Ötede bir Türkiye sanatçıları bir markalaşmasını istiyoruz. Uluslararası fuar katılmamızda da istediğimiz şeyleri alıyoruz ve beklentilerimizi karşılayamıyoruz. Bu nedenle fuar yitirini azaltık.

Bunun yerine yine yurtdışında dönük başka bir çözümünüz var mı?

Yurtdışındaki müzeler, kurumlar, inisiyatiflerle kaç ama güden ya da gülmeyen sergiler kapsamında eserlerini göstermek istiyoruz. Kendimiz birebir irtibata geçiyoruz ve uluslararası galerilerle karma ya da solo sergilerle görüşürüz. Yavaş yavaş sonuç almaya başladık. Mesela 24 Aralık'ta Murat Pala'nın St. Petersburg'taki Savina Galerisi'de bir sergi açacak. Müzelerle birebir ilişki kuruyoruz. Şu an Yaemin Elci direktör safıyla özellikle bu konuyla ilgileniyor. Böyle bir uygulama madde, manevi yitirisi çok daha yüksek ve maliyeti daha düşük diyebiliriz.

Peki, Türkiye'deki fuarlarla katılıyor musunuz?

Bence her horoz kendisi çiftliğinden öter. Bu nedenle katılmıyoruz. Bir zamanlar Art Dubai'de, çok önemli ve büyük bir galeri sahibi bir sanatçı bir biçimde söylemişti. Mesela İstanbul, Dubai fuarlarına katılıyoruz da ondan bir şey sorulduğunda "Ben katılmıyorum, ne yapıyorum? Bu şekilde yine satış yapamıyorum" diyecekler. Bu nedenle sanatçıların karma görüşleri baskın açına sahip bir topluluk olabilir. Örneğindeki bir galerinin bu kadar üst düzey galeriler arasında tutunabilmesi zor" demisti. Bence çok haklıydı. Türkiye'deki ilk fuara da katılmıyor ve hiçbir şekilde fuarları tanımadığını yabancı müzeler ile fuarlarla ilişki kurdum. Bunu birer örnekler. Hiçbir sanatçı bu kadar zarar etmemiş. Kırıldığımız yeni ilişkiler kalıcı oluyor ve portföyümüz yeni misyonier ekliyor. Çok önemli noktalarla da yeterince tanışıyoruz. Şu anda mesela Art Basel İstanbul olsa katılmam, yani yabancı fuarlarla İstanbul versiyonları olsa bizim keskinlikle katılacağımız fuarlar olur.

x-ist'e yeni dönemde, yeni projeleri var mı?

Her ne kadar çağdaş sanat medya, performans gibi disiplinlere pek yer

veriyoruz. Bunun iki sebebi var: İki, verimiz metrekaire olarak buza müsait değil. İkinci, bu konularda Türkiye'de beğenilenden sanatçı sayısı çok sınırlı, çalışan istediklerimizden ten diğer galerilerle çalışıyorlar. Ancak mümkün olursa ve imkânlarımız yeterli, senede bir kez özel bir mekan kiralayıp galeri dışı farklı disiplinlere yer verecek projeler yapmayı istiyoruz.

Hala kendinize ait bir koleksiyonunuz var mı?

Evet, şu anda 350 civarında eserim var. Ben 1990 sonrası, Türkiye modern ve çağdaş sanat biriktirdim, uzun süre de böyle devam ettim. Ama şu anda koleksiyonumun yönü genç sanatçılara kaydı. Eski ustalara ait yapıtlarımı çoğunun satım. Genç sanatçıların topladığını eserlerini ise hiçbirini satmam. Bunun dışında da ciddi şekilde fotoğraf alıyorum. Özellikle de yabancı sanatçı alıyorum. Önemli bir fotoğraf koleksiyonum var. Her yıl Paris Photo'ya giderim ve beğendiğim, gücümün yettiği eserleri alıyorum. Fotoğraf dışında başka sanat dallarında da yurtdışına bakıyorum ama ufkumu çok açmıyor. Fotoğraf başka bir mecra, farklı bir disiplin. Çok farklı kilitlerde farklı şeyler görülebiliyor.

Daha önce ne işle uğraşuyordunuz ve galeriye olmasaydı ne olurdu?

Daha önce iyi para kazandım. Bir aile şirketimiz vardı. Teknisli uğraşuyordum. Galeriden kazandığım 10 katı para kazanyordum diyebiliriz. Galeristi olmasaydın ne yapıyordum? Muhtemelen aile şirketinde devam eder, tekstili olurdum ama aslında mimar olmak isterdim. Ancak, hayattamda başka bir dönüm noktası daha var. 18 yaşında Paris'i gördü Louvre'u ziyaret ettim. Arkadaşlarım bulurlar katılarken ben erestim gibi de Louvre'u gezmem için buldum. Yurtdışında çok gezdim. Büyülenmişim. O zamanlar "Bir gün bir sanat galerisi açacağım" diyordum çünkü sonraları fuarları yapacağımı düşünüyordum.

Galeriye olmanın dışında ilgilendiğiniz konular var mı?

Yaz yapıyorum. Özellikle Gezi olaylarının etkisi çok büyük yıllarımda. Politik görüşlerimi muhalı bir dille yazıyorum. Entandafiki kışletler yazıyorum ve kitap yazmam gerektiğini söylüyorlar. Leman dergisinde altı ay kadar köşe yazıyordum. Ayrıca, İstanbul Art News'da da beşaltı sayı süresince köşem oldu. Yazma yönümü geliştirmek en önemli amaçlarımdan biri.

Burayı okurken içinden hem de üç tane dediğini duya biliyorum, o yüzden kendime isterim) Onun isegi ile serginin son gününde galeri mekânında buluştu ve tamim. Simdi düşündüyorum da, o tanışmada kendisine biraz guc olmasa olmasın da (Neden olduğun da sonradan kendisine anlatılmı için zaten Darvo bilir) hakkını teslim etmem lazım. Genç sanatçıyı maddi manevi destekleme konusunda, benim önemiim hepimiz biliyoruz. Önemli olan bir başka şey, Darvo'nun bir koleksiyoner olarak satın aldığı ya da sergilediği her tansımak isterim. Bir koleksiyonerin sanatçının yeni, neden yapıpını öğrenmesi, onu daha yakından tanımayı istemesi bençerine konusudur.

Geldik en başa yani 'tamam' konuşma. Bir birbirimizi arıyorduk, ben kendi adımı ama tansiyon olmanın mutlu olduğumu söyleyebildim. Tansiyonları en Darvo'yu ve galerisini tanımlarını tavsiye ederim. Tandıka seveceklerini umuyorum.

en ucuk doktora göre ve sanatçıya bu konuda destek olur. İnanıldığı sanatçı perspektifinde inatlı kalabilen sanatçı ya destek olan galeriler başarılı olurlardır. İyi bir galeri sahibi kolektörlerin zeklelerini iyi bildiği gibi onları doğru bir şekilde edilebilir bilir. Çok kymenli Türkiye sanatçıları bilere tansın, koleksiyonunuzu rekut katmas başarılı sanatçıların arkasında duran Darvo galeristi ve x-ist ekibi bu konuda Türkiye'de sayılı galerilerden biridir.

Darvo'ya sırtımı buzuyla yasladım, içinde çokla uylan gırtlı kas tıvı bir yaşında yaslanır gibi; gereğinden fazla gırtlımeden, öcülü bir temkinle.

Dürist bir şaşadım. Derin sevgileri olan kaliteli bir mekânında, sonu sızan sızan sakıkanlı bir arkadaşlar. Kovak zekali, iletir görülsü ve yenilikçi bir galeristidir. Riskli sevir. Kazanmayı çok sever ama karabeketçiler korkmaz ya da korktuktan sonra da belli eder.

Paray ben adamdır ve bunu çok belli eder.

Sevilmeliği yenilim omualla ıssz adaya düşmek istemem, çünkü bilirim ki acıkınca ben ila ki yer. Hatta kafa derimden kendine sapka bile yapar.

en ucuk doktora göre ve sanatçıya bu konuda destek olur. İnanıldığı sanatçı perspektifinde inatlı kalabilen sanatçı ya destek olan galeriler başarılı olurlardır. İyi bir galeri sahibi kolektörlerin zeklelerini iyi bildiği gibi onları doğru bir şekilde edilebilir bilir. Çok kymenli Türkiye sanatçıları bilere tansın, koleksiyonunuzu rekut katmas başarılı sanatçıların arkasında duran Darvo galeristi ve x-ist ekibi bu konuda Türkiye'de sayılı galerilerden biridir.

Darvo'ya sırtımı buzuyla yasladım, içinde çokla uylan gırtlı kas tıvı bir yaşında yaslanır gibi; gereğinden fazla gırtlımeden, öcülü bir temkinle.

Dürist bir şaşadım. Derin sevgileri olan kaliteli bir mekânında, sonu sızan sızan sakıkanlı bir arkadaşlar. Kovak zekali, iletir görülsü ve yenilikçi bir galeristidir. Riskli sevir. Kazanmayı çok sever ama karabeketçiler korkmaz ya da korktuktan sonra da belli eder.

Paray ben adamdır ve bunu çok belli eder.

Sevilmeliği yenilim omualla ıssz adaya düşmek istemem, çünkü bilirim ki acıkınca ben ila ki yer. Hatta kafa derimden kendine sapka bile yapar.

